

ปิยะพร ปิตะผ่าย : ผลกระทบของการพัฒนามหาวิทยาลัยต่อการตั้งถิ่นฐานโดยรอบ : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม. (THE IMPACTS OF UNIVERSITY DEVELOPMENT ON SURROUNDING SETTLEMENT : A CASE STUDY OF MAHIDOL UNIVERSITY, SALAYA CAMPUS, NAKHONPATHOM PROVINCE) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ศักดิ์ชัย ศิริจันทร์ภาณุ, 206 หน้า. ISBN 974-14-2405-1.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงและการขยายตัวของชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา รวมถึงระดับอิทธิพลของมหาวิทยาลัยและปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนในพื้นที่ศึกษา ตลอดจนสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการขยายตัวของชุมชน และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยรอบของมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา และพื้นที่ต่อเนื่องเพื่อเป็นแนวทางในการรองรับการขยายตัวของมหาวิทยาลัยอื่นๆและชุมชนโดยรอบในอนาคต โดยทำการศึกษาจากการสำรวจและการแปลภาพถ่ายทางอากาศ ตลอดจนการสำรวจพฤติกรรมการใช้จ่ายของประชากรมหาวิทยาลัยที่มีความสัมพันธ์กับชุมชน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) ตามสูตรการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่พอดีของ Yamane (1973) ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 500 ชุด ทั้งนี้เพื่อศึกษาเปรียบเทียบช่วงเวลาก่อนการก่อตั้งมหาวิทยาลัยจนถึงปัจจุบัน และแนวโน้มที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสมสำหรับชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยในอนาคต

ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมในตำบลศาลายาได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ (1) แนวโน้มการขยายตัวของที่อยู่อาศัยในพื้นที่เขตต่อเมืองฝั่งตะวันตกของกรุงเทพมหานครทำให้มีการขยายตัวของเขตเมืองสู่พื้นที่ชานเมืองรอบนอกในอำเภอพุทธมณฑลมากขึ้น (2) การพัฒนาโครงข่ายคมนาคมสายหลักที่เชื่อมต่อกับเขตเมืองของกรุงเทพมหานครส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงศักยภาพพื้นที่และการตั้งถิ่นฐานของชุมชนโดยเกิดชุมชนใหม่ในลักษณะบ้านจัดสรรในบริเวณที่ถนนตัดผ่าน ได้แก่ ถนนเป็นเกล้า-นครชัยศรี ทางคู่ขนานลอยฟ้าบรมราชชนนี ถนนกาญจนาภิเษก ถนนเพชรเกษม และถนนพหลโยธิน-จตุจักร (3) ฝั่งภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พ.ศ.2544 กำหนดให้ชุมชนศาลายามีบทบาทเป็นชุมชนระดับรองมีหน้าที่ทางด้านการศึกษาและพักอาศัย (4) เขตอิทธิพลของย่านการค้าเป็นศูนย์กลางรวมของเมืองมีเขตอิทธิพลครอบคลุมถึงพื้นที่ตำบลศาลายาก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายประชากรระหว่างพื้นที่สำหรับปัจจัยภายในพื้นที่ ได้แก่ (1) พัฒนามหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายาได้สร้างแรงดึงดูดให้เกิดการลงทุนก่อสร้างที่พักอาศัย ร้านค้า ร้านอาหารที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัย มีผลต่อการขยายตัวของการใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัย และพักอาศัยถึงพาณิชย์กรรมในลักษณะของโครงการบ้านจัดสรร หอพัก และอาคารพาณิชย์ตามแนวถนนศาลายา-นครชัยศรี รูปแบบวิถีชีวิตเปลี่ยนจากชุมชนเกษตรกรรมเป็นแบบชุมชนเมือง โดยเฉพาะในพื้นที่โดยรอบมหาวิทยาลัยที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนศูนย์กลางทางการศึกษาระดับสูงของชุมชน (2) การเปลี่ยนแปลงประชากรของประชากรในชุมชนศาลายาและประชากรมหาวิทยาลัยที่ก่อให้เกิดการจ้างงานต่อเนื่องในภาคบริการที่มีแนวโน้มสูงขึ้น (3) นโยบายและแผนพัฒนาเทศบาลตำบลศาลายามุ่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อพัฒนาศักยภาพในการเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยในการรองรับการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร จากปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้ชุมชนศาลายาเป็นพื้นที่ที่มีแนวโน้มการขยายตัวสูงในอนาคต ฉะนั้นการที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ใกล้กับพื้นที่เมืองของกรุงเทพมหานครจึงไม่สามารถวิเคราะห์อิทธิพลของมหาวิทยาลัยต่อการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตำบลศาลายาและบทบาทในการเป็นมหาวิทยาลัยในภูมิภาคที่มีหน้าที่ในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่โดยรอบของมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายาได้อย่างเด่นชัด ดังนั้นเพื่อให้มหาวิทยาลัยและชุมชนโดยรอบมีการใช้ประโยชน์ที่ดินที่สอดคล้องและตอบสนองต่อการขยายตัวในอนาคตจึงควรกำหนดให้ชุมชนศาลายามีบทบาทเป็นชุมชนเมืองที่ให้บริการทางด้านการศึกษา การศาสนา วัฒนธรรม ตลอดจนการค้าเพื่อรองรับการขยายตัวด้านที่อยู่อาศัยจากกรุงเทพมหานคร โดยให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบศูนย์กลางเดียวและมีรูปแบบคมนาคมทั้งทางถนน และรถไฟรองรับ

4574157725 : MAJOR URBAN PLANNING

KEY WORD : UNIVERSITY / DEVELOPMENT / SETTLEMENTS / SALAYA / NAKHONPATHOM

PIYAPORN PITAFAY : THE IMPACTS OF UNIVERSITY DEVELOPMENT ON SURROUNDING SETTLEMENTS : A CASE STUDY OF MAHIDOL UNIVERSITY, SALAYA CAMPUS, NAKHONPATHOM PROVINCE. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.SAKCHAI KIRINPANU, Ph.D., 206 pp. ISBN 974-17-2405-1.

The objectives of this thesis are to study the factors that have affected on the changes and expansion of community surrounding Mahidol University, Salaya Campus including the level of influence of the university and other factors that affect the changes of the studied area as well as the problems that arise as a result of community expansion and to provide guidelines for the development of the area surrounding Mahidol University, Salaya Campus and its hinter land as a guideline to support the expansion of other universities and surrounding area in the future. The research methodology was survey and translation of aero photograph as well as survey of buying behaviors of the university's population that related to the community by cluster sampling method according to the appropriate sample calculation rule of Yamane in estimation of parameter at 0.05 level of significant. The sample size has set at 500 sets in order to make a comparative study of period before the settlement of the university until present and trends that may happen in the future in order to set a physical, economical and social development guidelines; and an appropriate land use plan for the community surrounding the university in the future.

The study found that physical, economical and social changes in Tambon Salaya have been influenced by external factors which are 1) the expansion trends of residential area in the west side of Bangkok which resulted in more expansion from urban to surrounding suburb area in Putthamonthon District; 2) the development of main transportation network that connected to the urban Bangkok has changed the potential area and the settlement of community in form of new housing subdivision community in area that the roads pass through or the ribbon development area i.e Pinklao – Nakhon Chaisri Road, Boromchonni Elevated Road, Kamjanaphisek Road, Petchkasem Road and Nont – Jong thanom Road; 3) Bangkok and metropolis city plan A.D.2000 has set Salaya community as a secondary community that responsible for education and residential; 4) the influential area of Pinklao shopping zone, a regional center, has an influential area that covers the area of Tombon Salaya and cause relocation of population between area. The internal factors are 1) the development of Mahidol University, Salaya Campus has attracted investment in housing construction, store, and semi commercial and residential houses, dormitories, and business buildings along Salaya-Nakhon Chaisri Road. The community had changed from an agricultural community to city community especially in area surrounding the university which serve as a center of higher education of the community. 2) Changes of population in Salaya community and population of the university have resulted in continued employment in service sector which has an increasing trend. 3) Policy and municipal development plan of Tombon Salaya emphasis on developing basic structures to improve the potentiality of being a residential area to respond to the expansion of Bangkok.

The above factors have resulted the Salaya community an area with high expansion trends in the future. Therefore , the fact that the University is located near the urban area of Bangkok cannot clearly analyze the influence of the university toward the changes of Tombon Salaya area and the role of being a university in the region that has responsibility to develop its surrounding area. As a result, for the university and surrounding area to make use of land in accordance and in response to future expansion, it should set a role of Salaya community as a city community to provide education, religion, culture as well as commercial services in order to support the residential expansion from Bangkok by using a single land use center and have both street and railway transportation.